

השגשון הלבן

הדור הישראלי הצעיר לא דיבר בשנת תש"ך. דיברו עליו. וכאשר דיברו עליו, לא נסבה השיחה על צעירים מסויימים, אלא על טיפוסים — על דורהאספרסו, על הגברכים, על ההולכים קבוע.

אף צעיר ישראלי אחד לא השליך השנה אתגר לעבר דורהאבות. אף צעיר אחד לא חידש דבר בשטח הפוליטי, הרעיוני או התרבותי. כאשר כינו מישהם את עצמם בשם "חוג צעירים" או "הדור הצעיר", לא היו אלה אלא עסקנימפא"י רודניפרסומה, ש"גילם הממוצע היה 40 ומעלה.

אנשים מלומדים ופחות מלומדים חיברו השנה מחקרים על מהות הנוער שגדל אחרי קום המדינה. הספסן האוסיני: הם לא דיברו על "משבר הנוער", אלא על "מהות הנוער". כי איהתבלטות הנוער בנדרה הציבורית שוב לא נראתה עוד כמשבר חולף, ריאקציה זמנית על המתח הקודם, אלא כתוצאה של אופי מסוים — אותו אופי שהשתקף ב"דרכה של אשת"השנה של תשי"ט, יע"ה דיין.

תוך שאילת המונח מאתרו קסטלה, דובר עתה גם בישראל על "דור האם-פרסו" — דור זעירבורגני מילדות, שאינו מחפש אלא נוחיות ובטחון, ששוב אינו נוטה לתורות מהפכניות או למעשים נועזים. אופי זה התבטא בנוהג האמריקאי-ישראלי.

של "ללכת קבוע" החל מגיל 13 או 14 — נוהג שזכה גם הוא השנה לניתוח ולמחשבה. היה נדמה כאילו הצטרף הנוער הישראלי סופית למחנה הנוער המערבי, לקה בכל מחלותיו ותכונותיו. הטיפוס הבולט ביותר, הגברכר הישראלי, היחיד שציר לעצמו התי אוטנטי משלו, לא היה אלא מהדורה ישראלית של הטייבוי האנגלי, החציחוק הגרמני, איש הכנפיה האמריקאי. בעמדו ברחוב בבבויגינס הצרים, בשקו אחרי גרות, בהאוינו לתיבת המנגינות ובשחקו בטירי, איאפשר היה להבחין בינו לבין חברו בניו-יורק, בולדון או בסאריס.

נסיון תלוש להקים בארץ התי של ביטניקים, במרתף רמתגני, לא עלה יפה. כאשר זכה נסיון זה לפרסומה, התכחשו לו כל היוזמים, תחת לנסות להסביר את גישתם ולהגן עליה.

הנוער עצמו, במידה שדיבר בכלל, לא הכחיש את מה שהנהו. הוא רק טען, בצדק רב, כי אינו גרוע יותר מהוריו, כפי שהם כיום. ללא דוגמה אישית של ההורים, איאפשר היה לדרוש ממנו כי יהיה טוב יותר. בכל זאת קיוו האופטימיסטים, וביניהם חוקרים רצינים, כי הנוער הישראלי עדיין לא אמר את מילתו הראשונה, וכי גלום בו פוטנציאל שיתפרץ באחד הימים ויפתיע את הוריו.

מכיון ששנת תש"ך היתה שנה של חוסר מתח בטחוני, לא בלט הדור הצעיר אפילו במערכות צה"ל. רק לרגע קט התלהב הציבור לסוג חדש של חייל ישראלי — הצוללן, שהוכיח את היכולת הטכנית המצויינת של הדור הצעיר, בהתגברו במהירות רבה על תפקיד חדש, מטובך וקשה.

הטיפוס היחיד שהפגין היתה שנת תש"ך את האופי המיוחד של הצעיר הישראלי, כפי שהארץ למדה להכירו ולחבבו, היה גבר בן 25 מפריסבא, דמי ואלד. יחד עם חברו, מרדכי הלפרין בן 24 מתלאביב, עשה מעשה-סיוור המתאים למסורת הטובה ביותר של שגעון ישראלי מקורי: הוא עלה על המון בלאגן, השגיח בהרי אירופה, מבלי שהיה לו מושג על שיטות העליה, ומבלי שטרח ללבוש אפילו גרביצמר.

הוא הגיע אל הפיסגה. כאשר דיחה על המיבצע, באירצון רב, לא הראה כל סימנים של פאתוס, גימגום מעט, התיחס אל המעשה כאילו טיפס על הריהכרמל — התי הגבוה ביותר עליו טיפס קודם לכן. העובדה שרגלו היתה עדיין פצועה אחרי מכת-כפור, שכמעט ניספה בדרך וכי היה צורך להוציאו מהליקופטר, לא עשתה עליו רושם מיוחד. השגעון הלבן של מטפסי המון בלאגן היה המשך ישיר לשגעון האדום של הולכי פטרה, שגם הם לא נשכחו השנה. הויכוח על חולות לוהטים, סרט ישראלי מקורי המתאר את הולכי-פטרה בצורה דמיונית ובלתי-חיובית ביותר, עזר להזכיר את עשרת הצעירים והצעירות יפיהנפש, קרבנות "השגעון הנפלא", שנספו בשנים קודמות בדרך אל סלע אדום. צעיר-השנה דמי ואלד היה מעין חוליה חדשה בשרשרת.



הופה=הופה=הי

כמו כל שנה, שימשה גם תש"ך וירת-מלחמה בין אמניפנים לבין אמניחוך בשטח הבידור. אולם זו הפעם הראשונה חל השנה מפנה דרמתי בחיות זו. במכה מוחצת אחת זכו אמניהפנים בנצחון.

המופע היה היו זמנים, פרי יומתם של דן בן-אמוץ וחיים חפר, זכה, להפתעת יוזמיו, להצלחה חסרת-תקדים בארץ. כך נתגלה כי הגעועים לעבר רומנטי, המצטייר לעיני דור חדש כסתירה מוחלטת להחה אפור וחסר-רוחה, יכולים לשמש בסיס לניצול מסחרי משגשג. גילוי עיקרי זה של תש"ך עשוי לשמש לקח לחקינים רבים, שכבר החלו בפעולתם. גם להם יהיו זמנים.

תחרות הזמר הישראלי, נסיון להעלות מופע דומה של שירי החה, ביוזמת קול ישראל, הצליח הרבה פחות. אך גם הוא הבליט את נטית הקהל לבלאדית רומנטית, המזכירות את העבר.

גדולי האמנים של הבידור העולמי, שהיו פיעו השנה בארץ, כמו מארלנה דיטי, רייך, חוזלוטו, לום אינקאם, לום פאראנזואוס, ז'אק פרה, הרקדנים הפיליפיניים, איב מונטאן, הארי בראפונטה, אמנם זכו להצלחות רבות, אך לא יכלו להתחרות בבן-אמוץ ובחפר. כמה מבצעי השמות העולמיים אף נכשלו. מאחר שמיטב האמנים העולמיים שהו בישראל, נשאר העורך שלהם בחוף-לארץ בלתי מוגן. אמנים ישראליים פרצו את החזית בנקל, השיגו הצלחות נכבדות. ביניהם: רייקה



מבין אמנים ישראליים פרצו את החזית בנקל, השיגו הצלחות נכבדות. ביניהם: רייקה

הכנסת בנימין מינץ

ביזנסמן עושה עסק

לוא היתה הכנסת קיימת כלל, לא היה הדבר משנה בהרבה את מצב-הרוח של ישראל בשנת תש"ך. כי למרות שהיתה זאת שנת-הככורה לכנסת הרביעית, לא הצליח הבית הירושלמי לרתק אליו תשומת-לב כלשהי. הוא שיעמם.

מקורו של שיעמום זה, היה במהות הכנסת, כפי שהתגבשה בישראל. בבריטניה, הפר' למנט הוא וירת-המאבק בין הממשלה, העולה מחר להיות אופוזיציה, לבין האופוזיציה, העולה מחר להיות ממשלה. בארצות-הברית יש ענין רב בנעשה בשני בתי-הפרלמנט, מאחר שכמעט לעולם אין הצירים מצביעים לפי קחים מפלגתיים, וכל הצבעה צופנת בחובה הפתעות. בצרפת של הרפובליקה ה' שלישית והרביעית יכול היה הפרלמנט להפיל כל רגע ממשלה.

בישראל כל זה אינו יכול לקרות. הבחיי רות לכנסת הרביעית שיכנעו את הממונים כי אין כל אפשרות נראית-לעין של סילוק מפא"י מן השלטון. בכנסת עצמה ההצבעות הן לפי קוח מפלגתי אדוק, ואין בהן כל הפ' תעה שהיא. גורלן של קואליציות אינו מוכ' רע בכנסת, אלא בחדרי המפלגות. ומכיון שכמעט לאיש לא איכפת במיוחד אם מפא"י שולטת עלידי קואליציה זו או אחרת, גם אין בכך חשיבות.

נדמה כי אחירה זו של שיעמום דבקה גם בחיכים עצמם. בכנסת הרביעית כמעט ולא הורגש משברוח אופוזיציוני. מפעם לפעם היו סערות-ככוסתה, שגם מחוללתי לא האמינו בהן בלב שלם. עסקן מפלגתי הסוער כדי לצאת ידי חובה, על ענין שלא איכפת לו, אינו יכול לעורר התעניינות גם בלב הקהל.

כמה חברי כנסת הסיקו את המסקנות, התפטרו כדי להתמסר לעניינים חשובים יותר. קיצוני ביותר היה חי"כ מפא"י יהודה, שהתפטר כדי לעסוק בקלפים ובחברה נעימה יותר. אחרים העדיפו את האיגוד המקצועי, או לימודים בחו"ל, איש איש לפי טעמו. החיכים הצעירים החדשים, משה דיין, שמעון פרס ושות', לא חבריקו. המאבק המדיני היחיד בארץ — זה שבחוף מפא"י עצמה, בין צמרת ההסתדרות לבין נערי-ההוהר — לא השתקף בכנסת. איאפשר היה להימנע מן הרושם כי הכנסת חיה לה חיים קסומים משלה, בין אולם ומזנון, רחוק מן ההתרחשויות האמיתיות של המדינה.

אם בכל זאת נזעקו השנה אורחים רבים להגנה על כנסת זו, הרי לא נבע הדבר מאהב מרדכי, אלא מפחד המן. הם לא האמינו כי הכנסת עצמה מביאה ברכה רבה. אולם הם ידעו כי משטר דיקטטורי יהיה עד אין שיעור גרוע יותר.

בסוף שנת תש"ך, שוב לא היה זה פחד שוא. במשך כמה חודשים היה נדמה כאילו ויתר דייד בן-גוריון על חלומה להנהיג בארץ שיטת בחירות אזוריות-רובניות. בצמרת מפא"י החלה להישמע הידיעה ששוב אין צורך בצעד כה דראסטי להבטחת שלטון המפלגה לנצח. תוצאות הבחירות הוכיחו כי אפשר להגיע לאותו יעד באורח הדרגתי, על-ידי חישול כלים ארגוניים וכספיים, שיבטיחו למפא"י רוב מוחלט תוך כמה שנים. תוך מזה חששו עסקנים ותיקים רבים במפא"י כי בבחירות אזוריות יפסידו את כסאותיהם בכנסת לטובת אנשיאגרוף ערתיים מקומיים.

אולם בן-גוריון פעל כל אותה עת להכנת הצעד הבא לקראת הפיכתו. לפתע התפוצצה הפצצה: חי"כ בנימין מינץ, ביוזנסמן מפלגתי ערמומי, מכר את שלושת קולותיו בכנסת, הצטרף לקואליציה. הדבר היה מכתן לעירעור הבטחון העצמי של מתנגדי שיטת-הבחירות הבן-גוריונית. צעדו הציני של מינץ למען דיקטטורה בלתי-דתית, זיכה אותו בתואר איש-הכנסת של תש"ך.

ברגע הראשון נראו החיכים מן המחנה הנגדי כאילו שקעו בתדהמה או באדישות. אולם קריאות-קרב מן החוף חדרו סוף-סוף אל מזנון-הכנסת. ביוזמת חי"כ חרות יוסף שופמן החלה מתגבשת לאיטה חזית כל-מפלגתית נגד הפיכת שיטת-הבחירות, לשם איבטוח הדדי ומניעת עריקות ושות'. בסוף השנה שוב התעטף בן-גוריון בשתיקה. היה נדמה כאילו נרדמה פעולתו. אולם היתה זאת אחיות-ענינים. הוא חיכה לשעת-הכבוש הבאה, להצעות הפיכתו צעד נוסף קוימה.



בני דור האספרסו: נוער תל-אביבי במסיבת-ריקודים רגילה